

עולם לא הרגשתי כנסת הרגשה כה עגומה כמו שהרגשתי בסיום ישיבת הפגרה המיוחדת במישכן החדש.

יתכן שאני עצמי אשם בכך. איכשהו השליתי את עצמי כי במישכן החדש תשתנה הכנסת לטובה. קיחייתי כי היכל מפואר זה, שעלה 22 מיליונים ושעצם אחזקתו תעלה לאורך שישה מיליונים לשנה, ישפיע על רמת הכנסת ועל צורתה החיצונית.

הייתי בטוח לגמרי בדבר אחד: לפחות במשך יום אחד, במושב מיוחד ותגיגי זה, תלבש הכנסת צורה אחרת.

לא רוצים מיזוג-אוויר

א תה לא יכולת לבוא לישיבה זו, כי לא ניתן לקהל להיכנס. גם אחרי שאורחי-הכבוד עזבו, וכש-350 המקומות המיועדים לקהל ביציע היו ריקים כמעט לגמרי, לא ניתן לאיש להיכנס. אפילו נשות-הח"כים, שביקשו להיכנס ולהקשיב, גורשו.

ואולי זה היה טוב. כי אילו נכנסת לאולם בשעה 1.30 בצהריים, היית רואה את התמונה הבאה: באולם הרחב, מול הקיר המפואר, ישבו 18 חברי-הכנסת משועממים. אחדים מהם קראו עיתונים, אחדים ענו על מכתבים.

השורה הראשונה, המיועדת ל-18 חברי-הממשלה, הייתה ריקה לגמרי. הנואם דיבר על הצעת חוק יסוד: הממשלה, שהיה צריך להיות חלק מחוקת המדינה. גם הוא וגם המאזינים המעטים ידעו כי זהו ויכוח-סרק, כי בסוף היום תתקבל הצעה בקריאה ראשונה, בהרמת-ידים אוטומאטית.

בוה אחר זה החלו הח"כים לפשוט את מקטרוניהם, כי מישהו הפסיק את מיזוג-האוויר באולם חסרי-החלונות. מדוע? חברות-הכנסת, שבאו בשמלות ללא-שרחלים, התלוננו על הקור. גם כמה מן הח"כים הקשישים, שאינם רגילים למושגים ולהמצאות של המאה ה-20, טענו כי יקבלו דלקת-ריאות מהמיזוג. (אחרי מחאתי ליושב-ראש, הופעל מיזוג-האוויר באולם מחדש).

זאת, אם כך, הייתה התמונה שלוש שעות בלבד אחרי שהופעל לראשונה המישכן החדש. מה יהיה המצב אחרי שלושה חודשים? אחרי שלוש שנים? דבר אחד כבר ברור לגמרי: הכנסת לא תשתנה בגלל הבניין. היא לא תתאים את עצמה להור החיצוני של בניין מפואר ואולמות מפוארים. כדי לשנות את הכנסת דרוש עירוי-דם

יצירת שאגאל באולם הכניסה

הם לא השתנו

כעבור שעה נוספת, בשעה 12.30, נוחו באולם ארבעה שרים ו-31 חברי-כנסת. בשעה 13.22, בעת נאומו של ח"כ ביבי (אחדות-העבודה), נכחו באולם מלבד היו"ר (ישעיהו) ואני, שני שרים (שרי-המשפטים ושרי-המשטרה) ו-19 חברי-כנסת:

- רשימת הנוכחים: המערך — 7 מתוך 49 (אליאב, ארבל, אלוני, קרגמן, עופר, שרף, חסין); גח"ל — 3 מתוך 26 (אברמוב, שופמן, ידיד); מפד"ל — 2 מתוך 11 (סנהדראי, חזני, אונג); רפ"י — 1 מתוך 10 (גז); מפ"ם — 2 מתוך 8 (שטיינבו וזעבי); אגו"י — 3 מתוך 4 (לורנץ, שעמד לנאום, פורוש וגרוס). לא נכח איש מרק"ח ופא"י. סיקונים היה בחופשה בחו"ל.

כעבור חצי שעה, כשבא תורי לנאום, נכחו באולם שני שרים ו-32 ח"כים. בשעה 15.30, בעת סיכומי של שרי-המשפטים, נכחו שבעה שרים ו-53 ח"כים. לקראת ההצבעה שוב נכחו קרוב ל-80 ח"כים, כמו בהתחלה.

איפה היו הח"כים באמצע הישיבה? המיזון היה סגור. חלק נסעו הביתה, לנוח, אחרי שנציג סיעתם דיבר. אחרים הסתובבו במסדרונות, ניסו את הכורסות החדשות בחדרי-הקבלה המפוארים. לא עלה על דעת איש מהם כי לפחות בישיבה חגיגית זו מן הראוי שהמליאה תישאר מלאה, ושהח"כים יקשיבו ברצינות איש לדברי רעהו, ויצביעו בסוף איש-איש לפי מצפונו.

ההצבעה הייתה סיעתית מובהקת: כל הקואליציה נגד כל האופוזיציה (חוץ מאגודת ישראל, שהצביעה עם הממשלה. הרדיו ורוב העיתונאים לא הבחינו בכך, כי באולם החדש מוסתרים מושבי האופוזיציה מעיני הרדיו והעיתונות. לעומת זאת יוכלו לראות היטב את ספסלי מפא"י, הרקים לרוב).

אסור להתייחס ברצינות

ב סופו של דבר צחקנו מעצמנו — אמנון זכרוני ואני — על כי התייחסנו לכל העניין ברצינות כה רבה.

הכינונו את נאומו במשך שבועיים. לרשותנו עמדו 10 דקות דיבור, והיה עלינו להחליט למה להקדיש זמן ועום זה: לביקורת ממשית על החוק שהוגש, או לתיאור ממשלת המישך סר החדש, העומד לנגד עינינו. האם לדבר במעמד חד-פעמי זה על דמות הכנסת כפי שהיתה צריכה להיות, או לנצל את ההזדמנות כדי להגיד כמה דברים מדיניים עקרוניים?

תחילה הכינונו נאום שהיה כולו מוקדש לניתוח הצעת-החוק, אך לבסוף הסתפקנו בכמה הערות קצרות על נושא זה. (שמחנו לשמוע את אותם הדברים מפי ח"כ מנחם בגין, שפתח את החיכוח, ודיבר רק על הצעת-החוק. הניתוח שלו הקביל במדויק, כמעט מילולית, לטענות שהכינונו אנחנו.

כשאמרתי לו זאת, בתום הישיבה, אמר באדיבותו הרגילה: "זה מוכיח שהיה לי נאום טוב!" עינתי לו, כמובן: "להיפך, זה מוכיח שסיעתנו התכוונה להגיד דברים נכונים."

בסוף הקצבנו כמה דקות לשאר העניינים, כולל קריאה לשלום, אך את עיקר הדברים הקדשנו, כהרגלנו, להצעות מעשיות. בנינו תמונה של ממשלה, כפי שהיתה צריכה להיות (ראה מיטגרת). ידענו שזה אינו יכול להתקבל במישטר הקיים, מפני שזה סותר את מהותו. זוהי ממשלה של מישטר חדש — וחשוב לתאר אותה, כדי לעמוד על הבהל.

אחרי התלבטות רבה, כללנו בנאום גם רמז על מישטר נשיאותי — נושא שיש בדעתנו להעלותו לדיון רציני.

בנאומו הארוך, התחכה שרי-המשפטים עם הנואמים, ניסה לסתור את דבריהם. אך הוא לא ענה אף במילה אחת על הטענות שלנו — לא לגבי החוק ולא לגבי מיבנה הממשלה. אנחנו רגילים לכך. הרבה יותר קל להתחכה עם דברים סתמיים, מן הסוג הנאמר לעיתים כה קרו" בות בכנסת, מאשר עם הצעות מעשיות. ברורות ומגובשות, הבנויות על הגיון מוצק.

רק בנקודה אחת התחכה עימנו השר. בקריאת-ביניים לדברי ח"כ זאב שרף (מפא"י) הסכמתי עימו שיש צורך בראשי-ממשלה חזק, וכי יש לשנות את החוק בכיוון זה. הרמז

מאסיבי, החדרת כוח חדש שהיה בעל תפיסה שונה לגמרי לגבי מהות הכנסת, כבודה ומקומה במדינה.

כנסת נכבדה, כנסת ריקה

ב תיאור הנ"ל אינו תואם את הויחח הנלהב שניתן במהדורות החדשות של קול-ישראל. שמעתי אותה בשעה 7 באותו ערב, ותמהתי: האם מדובר על אותה הישיבה שבה נכחת?

הקריין סיפר על ישיבה חגיגית, בה נכחו 100 חברי-כנסת, בה נואמו נאומים חשובים. לגבי המאזינים לשידור, היה זה באמת מאורע פרלמנטארי גדול, מעמד היסטורי חגיגי. חבל שזה לא היה כך. בפתיחת הישיבה אמנם נכחו כשמונים חברי-כנסת. כמעט כולם לבשו חליפות כהות. היציע היה מלא זרים — ראשי-הפרלמנטים, דיפלומטים, ציונים מחו"ל.

כעבור שעה, בשעה 11.30, אחרי שהאורחים הזרים הלכו (כי איש לא דאג לסדר להם תירגום סימולטני, אולי מפני שלא רצו שיקשיבו לחיכוח), מניתי באולם ארבעה שרים ו-40 חברי-כנסת.

קול-ישראל דיווח בהרחבה על דברי כל הנואמים, בזה אחר זה, מהראשון ועד האחרון — אך השמיט מתוך הרשימה שני נאומים: של ח"כ מאיר וילנר ושלי.

המסדרונות הארוכים והמצוחצים